

Asia: VN/5061/2021

Lausuntopyyntö lukiokoulutuksen laatustrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon tiivistelmä

Lausunnon tiivistelmä:

Suomen lukioiden erityisopettajat ry (SLEO ry) edustaa suurinta osaa lukioiden erityisopettajista. Oppimisen laatustrategian toteuttaminen edellyttää paljon oppimisen tukea, joten haluamme antaa strategiasta lausuntomme.

Laadunhallinta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä:

SLEOn näkemyksen mukaisesti lukiokohtainen itsearviointi ei riitä turvaamaan yhdenvertaisia tuen palveluita erilaisille oppijoille. Tästä syystä valtakunnallisten suositukset laatutekijöistä ja indikaattoreista tarvitaan.

Muuttuvat osaamistarpeet:

Luonnoksessa todetaan: "Samalla geneeristen taitojen, itseohjautuvuus- ja tiedonhankintataitojen ja yleissivistyksen merkitys kasvaa entisestään." SLEO ry pitää tärkeänä, että oppimaan oppimisen

taidot sekä perus taito- ja tietotaso tulisi saavuttaa suomalaisen koulupolun aikana. Ne luovat edellä mainittujen taitojen lisäksi pohjaa jatkuvalla oppimiselle, jonka merkitys kasvaa myös tulevaisuudessa. Kyseiset taidot ovat merkityksellisiä myös esimerkiksi nuoren aloittaessa jatko-opintojaan korkeakouluissa. Moni nuori kohtaa oppimisen haasteita lukiokoulutuksessa ja myöhemmin myös sen takia, että heillä ei ole opintojen vaatimia perustaitoja hallussaan. Näiden perustaitojen tukemista sekä varhaisen tuen merkitystä ei pidä unohtaa. Muuttuva tilanne haastaa lukioiden henkilöstön osaamisen. Tämä edellyttää laajaa täydennyskoulutusta.

Digitalisaatio:

Digitalisaatio edellyttää erinomaisia toiminnanohjauksen ja itseohjautuvuuden taitoja. Tutkimuksien mukaan nämä taidot kehittyvät noin 25-vuotiaaksi asti. Tämän johdosta digimateriaalien ja -ympäristöjen käyttö edellyttää aiempaa merkittävästi laajempaa tukea opiskelijoiden itseohjautuvuuden kehittämiseksi. Opiskelijan tukeminen erilaisissa itseohjautuvuuden ja toiminnanohjauksen haasteissa ehkäisee jopa digisyrjäytymistä.

Strategia sivuttaa laadukkaan yksilöllisen tuen ja erityisopetuksen resurssoinnin. Lukion erityisopetus ja lukion muu oppimisen tuki muodostavat lukiokoulutuksessa tuen kokonaisuuden, jonka täytyy toimia, jotta digitaalisten materiaalien kanssa työskentelevät opiskelijat saavat riittävän tuen. Monet opiskelijat hyötyvät esimerkiksi paperimateriaaleista ja lähiopetuksesta. Uuteen opetussuunnitelmaan siirryttäessä äänikirjojen taso heikkeni merkittävästi. Nykyisin äänikirjat on tuotettu kustantajien eikä oppijoiden tarpeiden ehdoilla.

Sama koskee myös erilaisia oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä, joiden hahmottaminen tuottaa usein haasteita kokeneelle aikuisellekin, mutta ennen kaikkea monille opiskelijoille. Asioiden omaksuminen sähköisistä lähteistä, materiaaleista ja älylaitteilta on teknisesti erilaista ja tuo lisähaasteita monelle. Digimaailman parissa työskenteleminen voi olla haasteellista etenkin sellaisille oppijoille, joilla on toiminnanohjauksen ja tarkkaavaisuuden haasteita. Tämä ei koske ainoastaan lukiolain tarkoittamia erityisopetuksen tai oppimisen tuen piirissä olevia opiskelijoita. Koulun tarjoama tuki digimateriaalien, -välineiden ja -ympäristöjen käyttöön on avainasemassa opiskelijan opintojen tukemisessa, sillä nuoren kotiväellä ei välttämättä aina ole resursseja tukea nuorta digimaailman kiemuroissa. Tällä hetkellä vanhemmilla ei ole pääsyä materiaaleihin, eivätkä he voi seurata opiskelijan oppimista. Nämä haasteet lisäävät käytännössä tuen tarvetta. Erityisopettajien ja aineenopettajien ajantasaisista tiedoista ja taidoista tulee huolehtia riittävällä ja ajantasaisella koulutuksella.

Laadukas oppiminen:

Laadukas oppiminen edellyttää monipuolisten materiaalien sekä opiskelutapojen ja monimuotoisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä, mikä luo pohjaa erilaisten tietojen ja taitojen harjoittamiselle erilaiset oppijat huomioiden.

Digitalisaation ohella lukiokoulutuksen laatua parantaa ja tukee tasokas pedagoginen osaaminen ja opiskelijoiden erityistarpeiden huomioiminen. Kaikilla tulisi olla valmiudet toteuttaa opiskelijan tukea, sillä oppimisen tuki on sekä lukion erityisopetuksen että muun opettajakunnan yhteistyössä tuotettua palvelua. Tämä taataan riittävällä resursoinnilla.

Hyvinvointi ja osallisuus:

Luonnoksessa esitetty ehdotus opiskelijan hyvinvoinnin tukemisesta, oikea-aikaisuudesta sekä riittävästä tuesta sekä tuen dokumentointia koskevista vaativuudesta, jotka on avoimesti dokumentoitu, on haasteellinen tehtävä. Joustava toiminta tukee opiskelijan tuen oikea-aikaisuutta ja lisää näin ollen hyvinvointia, osallisuutta sekä edistää opettajien ja opiskelijoiden oikeusturvan toteutumista, mutta kokonaisuutena vaatimus prosessien selkeydestä ja dokumentoinnin tasosta aiheuttaa lisäkuormitusta henkilöstölle ja vaatii lisäresurssointia, sillä toiminta lisää myös työtehtävien ja kirjaamisen määrää.

Merkittävä osa opiskelijoista kokee kuormitusta koulutuksen digitalisaation lisääntymisestä. Laadukkaan lukiokoulutuksen tulee jatkossakin sisältää mahdollisuus riittävään ja laadukkaaseen lähiopetukseen, joita valtaosa opiskelijoista tarvitsee ja pitää mieluisana opiskelumuotona. Lähiopetus on merkityksellistä myös tuen käytännön toteuttamisen kannalta. Laadukkaan oppimisen keskiössä tulee olla tasokkaat oppimisvälineet sekä digitaalisten välineiden ja materiaalien käyttöön liittyvä riittävä taitotas.

Saavutettava lukiokoulutus:

Saavutettava lukiokoulutus on sattumanvaraista kunnasta, koulutuksenjärjestäjästä ja oppilaitoksen resursseista ja linjauksista riippuen. Lukion opiskeluhuollon kehittäminen on avainasemassa

koulutuksen saavutettavuutta tavoiteltaessa, koska opiskelijan hyvinvointi muodostaa perustan oppimiselle ja itsensä tavoitteelliselle kehittämiselle. Tällä hetkellä lukion erityisopetus on eri puolella Suomea radikaalisti eri tavalla resursoitu, ja näin ollen erityisopetuksen ja muun opiskelijan tuen toteutuminen ja saavutettavuus vaihtelevat erittäin paljon. Lukiokoulutuksen laatustrategian toteuttaminen edellyttää riittäviä resursseja, jotka mahdollistavat koulutuksen ja toimintakulttuurin kehittämisen oppilaitostasolla, jotta yhdenvertaisuus voidaan saavuttaa esimerkiksi samanlaisin resurssisuosituksin kuin mitä lukioiden opinto-ohjaajilla valtakunnallisesti on.

Laatustrategian toteuttamisesta:

SLEO ry pitää huolestuttavana sitä, että valmistelutyössä on päätetty luopua valtakunnallisesti yhteisten laatukriteerien valmistelusta. Pahimmillaan yhteisistä kriteereistä luopuminen lisää segregatiota eri koulutuksenjärjestäjien piiriin kuuluvien opiskelijoiden kesken.

SLEOn näkökulmasta, jo aiemmin ylikuormitettu lukiohenkilöstö tarvitsee tuekseen ajallista ja rahallista resurssointia laatutyön tekemiseen ja tuen antamiseen riittävällä tasolla. Käytännössä lukiokoulutuksen rahoitukseen on saatava merkittävä parannus niin aineenopetuksen, erityisopetuksen, opiskelijahuollon kuin ohjauksenkin osalta.

Laadukas tuki edellyttää opettajien työn ja ja opettajien jatkuvan oppimisen tukemista sekä työn mielekkyyden ja kannustavuuden huomioimista. Tämä voi edellyttää myös tuen tarjoamista oppilaitoksen johdolle ja esimiehille. Onnistuakseen, strategian toteutus vaatii myös konkreettisia mittareita, joiden kautta henkilöstölle tarjotaan työkalut oman strategian tehokkaaseen toteuttamiseen ja seurantaan.

Johdanto

-

Visio lukiokoulutuksesta ja lukiokoulutuksen laadunhallinnasta

-

Laadunhallinta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

-

Keskeiset toimijat

-

Toimintaympäristön kuvaus

-

Lukiokoulutuksen laatutekijät

-

Laadukas oppiminen

-

Hyvinvointi ja osallisuus

-

Kehittyvä toimintakulttuuri

-

Saavutettava lukiokoulutus

-

Laatustrategian toteuttamisesta

-

Liite

-

Tanska Meri
SLEO Ry - Suomen lukioiden erityisopettajien yhdistys - Valmistelijat: Meri
Tanska, Heli Ketovuori ja Asta Kurhila (SLEOn hallituksesta)